

Uusi hyte-painopiste? Taloudellinen turva

Kehittämisasiantuntija Iira Nuutinen

22.9.2026

Taustaa

- Lautakunnan päätös hyte-painopisteistä 20.5.2026
- Hyte-painopisteet muodostavat rungon hyte-suunnitelmalle ja ohjaavat lautakunnan ja henkilöstön työskentelyä
- Hyvinvointialueen hyte-painopisteet ovat linjassa maakunnallisen hyte-ohjelman kanssa
 - Maakunnallinen ohjelma ohjaa sekä kuntien että hyvinvointialueen hyte-työtä sekä maakunnallista yhteistyötä
 - Maakunnallisessa ohjelmassa riittävä taloudellinen turva on tunnistettu yhdeksi turvallisen arjen osatekijäksi: "Aukkaille turvataan edellytykset vähimmäistason turvaavaan toimeentuloon [...] kaikissa elämäntilanteissa."

Taloudellinen turva, hyvinvointi ja terveys

- Riittävä toimeentulo on keskeinen terveyden ja hyvinvoinnin taustatekijä
- Heikko taloudellinen tilanne on usein yhteydessä suurempaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeeseen
 - Terveydelliset syyt heikon taloudellisen tilanteen taustalla
 - Taloudelliset vaikeudet voivat heikentää mahdollisuuksia ylläpitää terveellisiä elintapoja, käyttää terveyspalveluja ja hankkia tarpeellisia lääkkeitä
 - Köyhyys on usein ylisukupolvista, pitkäkestoinen lapsiperheköyhyys ennakoi suurta palvelutarvetta aikuisuudessa
- Heikko taloudellinen tilanne voi vaarantaa terveydenhuollon toteutumisen yhdenvertaisesti
 - Valtakunnallisessa vertailussa taloudellisista syistä johtuvat hankaluudet käyttää terveyspalveluja ovat Pohjois-Karjalassa maan toiseksi yleisimpiä (THL 2025)
- Taloudellinen turvallisuus kytkeytyy muihin hyvinvoinnin osatekijöihin
 - Elintavat, päihteet, mielen hyvinvointi

Taloudellinen turva ja hyvinvointialueen tehtävät

- Hyvinvointialueen palveluilla tuetaan asukkaiden kykyä huolehtia omasta toimeentulostaan ja taloudellisesta turvastaan
 - Terveiden ja työkyvyn ylläpito ja kuntoutus, kyky työllistyä
 - Riippuvuuksien ennaltaehkäisy ja hoito (erityisesti pelaaminen!)
 - Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, arjen toimintakyky ja talouden hallinta
 - Velkaneuvonta, talousneuvola
 - Palveluohjaus, ensisijaisten etuuksien käyttöön ohjaaminen, etuuslausuntojen oikea-aikaisuus
- Hyvinvointialueen palveluilla lievennetään taloudellisen turvattomuuden aiheuttamia seurauksia
 - esim. ahdistuneisuus, masennus, lähisuhdeväkivalta, taloudellinen hyväksikäyttö, rikollisuus
- Hyvinvointialueen myöntämismäärä on kuuluu ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki silloin, kun omat tulot ja ensisijaiset etuudet eivät riitä turvaamaan välttämätöntä toimeentuloa
- Hyvinvointialueen toiminnot voivat myös lisätä taloudellista turvattomuutta
 - Asiakasmaksut, palveluihin liikkuminen, kuntoutuksen ja hoidon kustannukset
- Hyvinvointialueen palveluihin voi aiheutua tehottomuutta taloudellisesta turvattomuudesta johtuen
 - Hoitosuunnitelmien toteutumatta jääminen
- Ei pelkästään köyhyyskysymys, myös hyvin toimeentulevilla taloudellinen turvattomuus voi aiheuttaa ahdistuneisuutta, taloudellinen hyväksikäyttö voi koskea myös varakkaita, suuret velat suurituloisilla

Rakenteelliset signaalit kentältä

- Muutokset alakouluikäisten maksullisiin ilta- ja aamupäivätoimintaan tai kesäajan leireihin/kerhoihin tai maksullisiin harrastusryhmiin osallistumisessa
- Muutokset kouluruuan menekissä ja menekin erot eri viikonpäivinä
- Muutokset avustuksia jakavien järjestöjen tai seurakuntien avustuspyyntöissä
- Muutokset leipäjonojen pituudessa ja asiakasprofiilissa
- Muutokset jaettavaksi lahjoitetuissa elintarvikkeissa (ostetaanko punalaputetut jo kaupasta, eikä jaettavaa jää)
- Muutokset maksukyvyn puutteesta johtuvissa häätömäärissä
- Muuttojen määrä isommasta (kalliimmasta) asunnosta pienempään (halvempaan)
- Asunnottomuuden kääntyminen kasvuun

Hyte-indikaattori

- Pitkäaikaisesti Kelan myöntämää perustoimeentulotukea saaneiden määrän muutos on yksi hyvinvointialueen hyte-kertoimen tulosindikaattoreista
- Vuoden 2025 vertailuissa Pohjois-Karjala oli yksi heikoimmista alueista
 - Pitkäaikainen toimeentulotuen saanti oli lisääntynyt 48 %:lla edellisestä vuodesta
 - Vuonna 2026 kasvu on edelleen jatkunut
- Kelan toimeentulotuen tarpeeseen vaikuttamalla voidaan samalla vaikuttaa hyte-kertoimen mukaiseen valtionrahoitukseen sekä ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen tarpeeseen

Perustoimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat

	2024		2025		Muutos	Pisteet
	Perustoimeentulotukea saanee..	Perustoimeentulotukea saanee..	Perustoimeentulotukea saanee..	Perustoimeentulotukea saanee..		
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	3 250	3,3	3 961	4	0,22	100
Helsingin kaupunki	12 179	3,1	15 429	3,9	0,25	93
Pirkanmaan hyvinvointialue	6 843	2,5	8 782	3,1	0,28	87
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue	5 960	3,7	7 653	4,7	0,28	86
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	2 993	1,5	3 843	1,9	0,29	84
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue	6 207	2,3	8 118	3	0,3	81
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	410	1,3	554	1,8	0,36	65
Pohjois-Savon hyvinvointialue	2 587	2,2	3 507	2,9	0,36	64
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	4 517	1,8	6 231	2,5	0,37	62
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	1 902	2,3	2 599	3,2	0,38	61
Kymenlaakson hyvinvointialue	1 786	2,4	2 428	3,2	0,38	60
Lapin hyvinvointialue	1 057	1,2	1 469	1,7	0,39	56
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	2 038	1,9	2 871	2,7	0,41	52
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	1 293	2,2	1 800	3,1	0,41	52
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	1 130	1,3	1 619	1,8	0,44	44
Keski-Suomen hyvinvointialue	3 308	2,5	4 747	3,6	0,44	44
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue	743	1,5	1 086	2,1	0,46	39
Satakunnan hyvinvointialue	1 475	1,5	2 139	2,1	0,46	38
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	1 521	2	2 216	3	0,48	35
Pohjanmaan hyvinvointialue	1 096	1,3	1 652	1,9	0,5	29
Etelä-Savon hyvinvointialue	1 201	2	1 773	3,1	0,5	28
Kainuun hyvinvointialue	457	1,4	726	2,3	0,61	0

Pohdintaa

- Teemana taloudellinen turva sopisi nykyisen hyte-suunnitelmaan ”Turvallinen arki” – otsikon alle.
 - Lisäksi sillä on yhtymäpintaa useissa muissa painopisteissä onnistumiseen (esim. elintapaohjaus, ehkäisevä päihdetyö, mielen hyvinvointi, NEET-nuoret...).
- Hyte-indikaattorin ja ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen kautta suora yhteys myös hyvinvointialueen talouteen.
- Ilmiöön vaikuttaminen on suurelta osin hyvinvointialueen toimivallan ulkopuolella. Useilla hyvinvointialueen palveluilla voidaan kuitenkin vaikuttaa asukkaiden kykyyn huolehtia omasta toimeentulostaan.
 - Sidosryhmäyhteistyö on tärkeää tulosten saavuttamiseksi.
- Toimeentuloon liittyvä mittaristo on osittain puutteellista ja vaikutukset näkyvät hitaasti.
- Tutkimusnäyttö riittävän toimeentulon yhteyksistä terveyteen ja hyvinvointiin ja palvelutarpeeseen on vahvaa.

Pohjois-Karjalan hyte-ohjelma

Maakunnallisen hyte-ohjelman painopisteet

Hyte-lautakunnan painopisteet

Elintapaohjaus
Ehkäisevä päihdetyö
Mielen hyvinvointi

NEET-nuoret
Kulttuurihyvinvointi

Lähisuhdeväkivallan
ehkäisy
Kaatumisen ehkäisy

+ Taloudellinen turva?

Kiitos